

EUROOPA KEELTE PÄEVA

ÜLIÕPILASKONVERENTS

03.10.2025 kl 12

Tallinna Ülikool
(A-046)

Ettekannete teesid

I sektsioon „Keelekäsitluse mitmekülgsus koolis“

Kristiina Praakli „õps, emps ja enivei: slängi käsitlemine II ja III kooliastme eesti keele õpikutes ja tööraamatutes“

Magistritöö, Tartu Ülikool

Juhendajad Birute Klaas-Lang ja Virve-Anneli Vihman

Magistritöö käsitleb slängi kui keelenähtust eesti õppekeele üldhariduskoolide 5.–9. klasside eesti keele õpikute ja tööraamatute õpitekstides. Uurimismaterjaliks on 23 õpiteksti kirjastustelt Valgus, Künnamees, Avita ja Maurus. Uurimuse põhiküsimus on, mida mõistetakse slängi kui teismelistega seostatava keelelise ressursi all koolikirjanduses, millest slängiga seoses kõneldakse ja kuidas seda nähtust käsitletakse. Uurimismeetodina rakendasin kvalitatiivset sisuanalüüsi induktiivse lähenemisega.

Õpitekstide sisuanalüüsi tulemusel kujunes kaheksa põhikategooriat: slängi mõiste ja määratlemine, kasutaja, kasutamine, suhe teiste keelevariantidega, struktuur, funktsioonid, vastuolulisus ning olukohasus suhtluses. Analüüsitud tekstides määratletakse slängi vabas suhtluses kasutatava erikeele või leksikaalse vahendina. Släng tähistab suhtlusvõrgustike ja sotsiaalsete rühmade argikeelset sõnavara, mille kasutus sõltub suhtlusolukorra sotsiaalsetest ja kontekstuaalsetest tingimustest ning eeldab kõneleja teadlikkust keeleliste valikute suhtlusesse sobivusest. Släng positsioneerib, kaasab ja eristab kõnelejat, ilmestab ja tõhustab suhtlust ning pakub ökonoomsemat väljendust. Slängi kasutamine on kohane sotsiaalselt positsioonilt võrdsete kõnelejate vahel, kuid ebasobiv olukordades, kus suhtluspartnerite rollid on hierarhiliselt määratletud.

Liisa Salomon „Emotsioonisõnavara kasutamine eesti õppekeele kooli 8. klassi eesti ja vene emakeelega õpilaste tekstides“

Magistritöö, Tallinna Ülikool

Juhendaja Reili Argus

Magistritöös uuriti eesti ja vene emakeelega 8. klassi õpilaste emotsioonisõnavara: kui palju ja milliseid emotsioonisõnu kasutatakse, millist tonaalsust need väljendavad, millistesse sõnaliikidesse kuuluvad ning kas erinevusi esineb soo ja emakeele lõikes. Teema on aktuaalne, kuna emotsioonide väljendamine ja mõistmine on igapäevase suhtluse oluline osa. Emotsioonide täpselt sõnastamise oskus aitab neid ka paremini mõista ja tõhusamalt teistele edasi anda, mis on oluline nii isiklikes kui ka sotsiaalsetes suhetes.

TALLINNA ÜLIKOO
Humanitaarteaduste
instituut

Emakeele Selts

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA

www.emakeeleselts.ee

20 õpilast pidasid viie päeva jooksul emotsioonipäevikut. Saadud 100 kirjutist analüüsiti kvalitatiivselt Eesti Keele Instituudi emotsioonidetektori abil. Leiti, et 14–15-aastaste õpilaste tekstides esines rohkem positiivse tonaalsusega sõnesid, kuid negatiivsete emotsioonide väljendamiseks kasutatud lekseemide valik oli laiem. Samuti ilmnas analüüsist, et eesti emakeelega õpilaste tekstid olid positiivsema tonaalsusega kui vene emakeelega eakaaslaste omad. Erinevusi emotsioonisõnavaras ilmnas ka soopõhiselt: tüdrukud kasutasid märgatavalt rohkem emotsioonisõnu ja nende sõnavara oli varieeruvam, kuna kasutati rohkem lekseeme. Tulemused rõhutavad vajadust pöörata keeleõppes suuremat tähelepanu emotsioonisõnavara teadlikule arendamisele kõigi õppijate seas.

Mari Sukko „Rakvere Riigigümnaasiumi G1 õpilaste õigekirjaoskus ja sellega seostuvad väärtused“

Õpilastöö, Rakvere Riigigümnaasium
Juhendaja Anneli Raud

Uurimistöö eesmärk oli luua analüüs, mis annab ülevaate sellest, mil määral on põhikooli eesti keele aine õigekirjateemasid puudutavad õpiväljundid Rakvere Riigigümnaasiumis 2023. õppeaastal õppimist alustanud G1 klasside õpilastel saavutatud.

Uurimisküsimused olid: Mil määral on põhikooli eesti keele aine õigekirjateemasid puudutavad õpiväljundid Rakvere Riigigümnaasiumis 2023. õppeaastal õppimist alustanud G1 klasside õpilastel saavutatud? Kuidas on tulemused seotud põhikoolis kasutatavate õpikute ning õpilaste väärtushinnangutega?

Uuringu jaoks koostas õigekirjatesti ja õigekirjaga seotud väärtusi hindava küsimustiku. Uuringus osales 129 Rakvere Riigigümnaasiumi G1 õpilast ehk ligikaudu 83% tervest lennust ning nende keskmiseks testitulemuseks osutus ligikaudu 16,2 punkti ehk 42,6%.

Tulemustest saab järeldada, et see, mis õpikut esimese aasta gümnasistid põhikoolis kasutasid, ei mängi nende õigekirjareegleid puudutavates teadmistes suurt rolli. Küll aga mõjutasid tulemusi väga suurel määral nende väärtushinnangud. Mida suuremal määral jälgivad õpilased igapäevasel suhtlemisel õigekirjareegleid, peavad õigekirjareeglite säilimist oluliseks ning peavad õigekirjareeglite õppimist ja meelde jätmist pigem lihtsaks, seda parem on nende õigekirjaoskus.

Kaarin Aamer „Eesti keele kui teise keele õpet toetava graafilise romaani ja õppetegevuste kogu loomine põhikoolile“

Magistritöö, Tartu Ülikooli Narva kolledž
Juhendaja Mare Kitsnik

Muukeelsete õpilaste paremaks Eesti ühiskonda lõimimiseks on üks võimalus eesti keele õppe tõhustamine. Selleks on vaja arendada õppemetoodikat ja õppematerjale õpilastele huvitavamaks, aktiivsemaks ja jõukohasemaks.

Magistritöö „Eesti keele kui teise keele õpet toetava graafilise romaani ja õppetegevuste kogu loomine põhikoolile“ eesmärk oli luua kolmanda kooliastme õpilasi huvitav ja arendav ilukirjanduslik jutustus ning selle juurde kuuluv aktiivõppetegevuste kogu. Selleks viisin läbi arendusuuringu.

Jutustuse huvitavuse saavutamiseks uurisin sihtrühma arvamusi neid huvitavate teemade kohta ja arvestasin neid jutustuse loomisel. Lisaks lasin jutustuse kujundada graafiliseks romaaniks, juhendades seejuures kunstnikku. Jutustuse keeleliseks jõukohastamiseks lihtsustasin teksti sõnavara ja lauseehitust, arvestades seejuures ka konsultandi nõuandeid. Rohked pildid ja aktiivõppeülesanded toetavad samuti teksti mõistmist. Materjali loomise käigus katsetasin seda sihtrühmaga ja täiendasin vastavalt nende arvamustele.

Valmis 27 peatükist koosnev 168-leheküljeline graafiline romaan põhikooli vanema astme õpilastele – A2–B1 keeletasemele, mida saab kasutada eesti keele kui teise keele tundides ning lugeda iseseisvalt. Raamat on ilmunud ja kättesaadav raamatupoodides.

II sektsioon „Erinevad keeled ja vaatenurgad ühiskonnas”

Kirke Sööt „Tehisaruga kasutamine eestikeelsete tekstide keeleteoimendamisel”

Magistritöö, Tallinna Ülikool

Juhendaja Kairi Tamuri

Ettekanne põhineb 2025. aastal kaitstud magistritööl, milles uurisin eestikeelsete tekstide keeleteoimendamist tehisaruga. Eesmärk oli kindlaks teha, milline on arenenud keelemudelitega (ChatGPT 4o, Copilot ja Claude Sonnet 3.5) toimetatud eestikeelsete tekstide kvaliteet. Selleks lasin TI-mudelitel toimetada kolme tüüpi tekste (ajakirjandustekstid, teadustekstid ja tarbetekstid), registreerisin ja rühmitasin muudatused ning võrdlesin tulemusi keeleteoimendaja versioonidega. Uuring oli oma valdkonnas uudne, sest eesti keele kohta pole sellelaadset uurimust varem tehtud.

Ükski TI-mudel keeleteoimendaja pädevusega võistelda ei suuda. Vaadeldud mudelitest vaid ChatGPT-d saab soovitada toetava tööriistana. Kvalitatiivse analüüsi tulemused võtab ülevaatlikult kokku kirjeldav statistika ning selle põhjal annab TI parimaid tulemusi korrektuuri- ja õigekirjavigade parandamisel. Sõnavara toimetamisel on suurim probleem tarbetud asendused. Kõige kasinamaks jäid tulemused tekstitasandi vigade parandamisel. Ettekandes käsitlen ka tehisaruga keeleteoimendamise õiguslikke ja eetilisi probleeme.

Dmitrii Filkin „Narva ingerisoomlaste keelehoiakutest”

Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool

Juhendaja Szilárd Tibor Tóth

Töö käsitleb ingerisoomlaste keelehoiakuid ja seoseid identiteedi ja keele vahel ning uurib soome, eesti ja vene keele oskuse mõju üksteisele. Samuti vaadeldakse, kas ja kuidas soomepärase nime mõjutab nimekandja soome keele ja eesti keele oskust. Teoreetilises osas käsitletakse Ingerimaad ajaloolise piirkonnana, ingerlaste etnonüüme, küüditamisi ning tänapäevast olukorda maailmakaardil, ingerlaste elulugusid ja keeleoskust. Töö praktiline osa näitab, millised on ingerisoomlaste keelehoiakud ja arvamused oma keeleoskuse kohta, uurib, millisel tasemel ingeri juurtega inimesed valdavad läänemeresoome keeli (soome/ingeri keel ja eesti keel) ning milline on seos ingerlaste identiteedi ja keeleoskuse vahel. Lisaks sisaldab töö autori enda tähelepanekuid ja järeldusi ingerisoomlaste identiteedi, keeleoskuse ja keelte kasutamise kohta.

Mihkel Rünkla „Labiilsus liivi keeles“

Magistritöö, Tartu Ülikool

Juhendajad Miina Norvik ja Petar Kehayov

Labiilsus on transitiivsuse markeerimata muutus, mis tähendab, et labiilset verbi saab samal kujul kasutada nii sihitisega kui ka sihitiseta lauses, näiteks: *ta sööb võileiba / ta sööb*. See on labiilsuse laiem määratlus ja selle järgi oleksid eesti keeles labiilsed kõik sihilised verbid, mida on teatavas kontekstis võimalik kasutada ilma sihitiseta. Kitsam labiilsuse määratlus arvestab lisaks lause struktuurist lähtuval transitiivsuse muutusele ka osalejate semantiliste rollidega. Täpsemalt nõuab kitsam määratlus, et labiilse verbiga sihitu lause subjekti peab olema võimalik tõlgendada patsiendina, näiteks: *ta ehmatas mind / ma ehmatasin*. Ettekandes tutvustan 2025. aasta kevadel kaitstud magistritööd, milles uurisin kuraliivi keele labiilseid verbe. Töö peamine eesmärk oli uurida, millised liivi keele verbid vastavad labiilsuse kitsamale määratlusele ning millised on nende verbide omadused. Uurimise käigus selgus, et liivi keeles esineb labiilseid verbe onomatopoeetiliste verbide seas, mis on sarnane eesti keelega. Lisaks võib väita, et labiilsuse peamine funktsioon on liivi keeles olnud seotud sihitute verbide tuletamisega.

Laura Vilumets „Ukraina sõjapõgenike diskursuse keeleline konstrueerimine Uute Uudiste vahendatud artiklites“

Bakalaureusetöö, Tallinna Ülikool

Juhendaja Merilin Aruvec

Bakalaureusetöös analüüsin, milliseid keelelisi valikuid on parempopulistliku rahvuskonservatiivse erakonna EKRE ametlik häälekandja Uued Uudised (UU) teinud Ukraina sõjapõgenike diskursuse konstrueerimiseks ja spekulieren nende valikute põhjuste üle. Samuti vaatan, kuidas erineb UU diskursus peavoolumeedia omast.

Analüüsitud materjal koosneb perioodil 24.02.2022–24.08.2024 UU veebiportaalis avaldatud ja peavoolumeediast refereeritud Ukraina sõjapõgenike teemalistest artiklitest ja nende peavoolumeediast pärit vastetest. Materjali analüüsimiseks kasutan Norman Fairclough'i kriitilist diskursuseanalüüsi (=KDA, 2001; 2010).

Tulemustest selgub, et UU diskursus sarnaneb nii sellega, kuidas parempopulistlikud rahvuskonservatiivid üldist sõjapõgenike diskursust varem konstrueerinud on, kui ka sellega, kuidas peavoolumeedia 2015. aasta „rändekriisiga“ seotud põgenike diskursust käsitles. UU on Ukraina sõjapõgenike diskursuse konstrueerimiseks kasutanud erinevaid leksikaalseid ja grammatilisi võtteid. Näiteks nimetab UU Ukraina sõjapõgenikke võõrasteks ja odavaks tööjõuks, kasutab omadus- ja määrsõnu intensiivistajatena ning jätab teatud peavoolumeedias esitatud info oma artiklist välja.

UU peamine eesmärk Ukraina sõjapõgenike diskursuse konstrueerimisel on oma lugejatele peavoolumeediast pärit informatsiooni vahendada, kuid seda oma parempopulistlikust rahvuskonservatiivsest vaatepunktist. UU artiklis segunevad peavoolumeediast pärit tekst ja UU autorite arvamused ja tõlgendused.

Kirjandus

Fairclough, Norman 2001. *Language and Power*. 2nd ed. Edinburgh: Longman.

Fairclough, Norman 2010. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. 2nd ed. Harlow: Longman.

